Droppa György

Kulcsos hajlékban

Ha van hová behúzódnod, megtetted az első lépést a beilleszkedésre

Egyesek az erdőbe menekülnek, hogy kerüljék a parancsra molesztáló, rendőri erőszakot és brutalitást. Ott építenek sufnikat hulladék fából, gallyakból, mezőgazdasági fóliából, szemétből. Menekülnek az agresszív „sportolóktól", akik nemcsak az öklüket próbálják ki élő embereken, hanem utolsó fillérüket is elveszik.

A hajléktalanok is fáznak télen, ők is fűtenek, ha tudnak. Mindennel, ami éghető, légszennyezést okozva pórnak és királynak.

A mi kis falunkban (Göncz Árpád avatta várossá 1999-ben) is élt egy hajléktalan, nevére már nem emlékszem. Eredetileg szobafestő volt, amolyan italos, aki folyton ki akarta szellőztetni, lemosni a gyorsan párolgó vegyszereket. Házuk is volt, de anyja halála után eladta. Adósságai többségét megadta, de a vételár többi részét elitták. Korán kelő volt, napjait a vasútállomásnál kezdte, a kisbolt közelében. Ott, az utca túloldalán kóstolgatták a féldecis gyümölcsleveket a régi cimborákkal. A közösség valamennyire megmaradt, volt hova behúzódnia. Az ajtót hol félrecsukták, hol nyitva hagyták. Így éjszakánként belógott a sportegyesület zuhanyzójába, leterítette duplára hajtott hullámpapírját. Ott zuhanyozni is tudott. Jó éve már, hogy meghalt. Nyilván eltemették, és várja a többieket a temetőben.

Megértem azokat is, akik ki nem állhatják a hajléktalanok megítélésében a humanitást mellőzőket. Megértem, és megvetem őket, mert ők azok, akik mindig nyerni akarnak, akár a legvédtelenebbek kiűzetése árán is. Megértem azokat a hajléktalanokat is, akik nem akarnak hajléktalanszállásra menni, hiszen nem szívelik a többi hajléktalan társaságát, mert tartanak tőlük. Nyilván azzal is tisztában vannak, hogy ők sem hibátlanok, tudják magukról, hogy a pia áldásos oldó hatása nem nyomtalan, hogy a hangos horkolás és más jelenségek zavarják a többieket, hogy a többi szállólakó szól, ha valami zavarja, sőt a kiközösítés sem idegen tőlük. Nem vagyok e terület szakembere, de úgy gondolom, hogy a sérült, méltóságukban megnyomorított embereket sokkal nehezebb a közösségi életre ösztökélni, mint a családban vagy egyedül élőket.

Ők – csakúgy, mint akik betérnek a hajléktalanszállókba – kényszerből elfogadják a többiek társaságát, és szintén minden intimitás nélkül élik életüket. Az intimitás hiányát, a tárgyakhoz való kötődés hiányát minden hajléktalan nehezen, nagyon nehezen viseli. Ennek, a létező világhoz és a múlthoz való ragaszkodásnak bizonyítékát látjuk, mikor hajléktalan embertársaink az utcán cipekedve hordják életük maradékát.

A téma iránt fogékony körökben állandó vita tárgya a felelősökre mutogatás. Véleményem szerint az ilyen ügyek a többségi társadalom felelősségi körébe tartoznak. Ha jobb vagy, mutasd meg, miben. Keresd a toleranciát, tegyél konkrét lépéseket!

A hajléktalankérdés megoldásának első lépéseként először a mélyszegénységet kellene eltörölni, de ez a történelem folyamán megmaradt vágyálom. Több országban, és korban tettek már jelentős lépéseket, de a lényeg az, hogy most is kutyamód rosszul állunk.

Olyan megoldást, amely a hajléktalankérdést minden érintettre vonatkozóan olcsó, tehát a társadalom teherbírásának megfelelő mértékű megoldást ígér, természetesen nem tudok. Viszont úgy érzem, bármely szociális munkás sikerrel szólíthat meg hajléktalant, invitálhat hajléktalanszállóba költözésre, ha az ágy mellé magánéletet is adó, *zárható szállást ígérne a hozzávaló kulccsal*. De van-e erre kellő mennyiségű pénz, társadalmi akarat, és ha nincs, létezik-e valamilyen közbülső, valamilyen olcsóbb, de még mindig humánus megoldás. Javasolok egy praktikus, de megvalósítható ötletet, amely nem minden hajléktalan embertársunk életét könnyítené meg, de néhányat akár a normális életbe is visszavezethet.

Hosszú idő óta figyelem a hazai és a nyugat-európai lakókocsik ármozgását. Én is szerettem volna venni, de miután családom nem rajongott az ötletért, úgy jártam vele, mint a társastánccal; egyedül nem megy. A dolog lényege, hogy kb. tíz-tizenöt éve a piacon megjelentek az önjáró lakókocsik, és a használt, motor nélküliek ára jelentősen lement. E kocsiknak két funkciójuk van. Az egyik, az eredeti: vonóhorgos autóval bárhová elhúzhatók mozgó otthonként, szálláshelyként. A másik: életciklusuk végén, mikor már a közúti forgalomban való részvételre jogosító vizsgát nehezebb letenni, szálláshelyként még hosszú évekig funkcionálnak. A zöldek jogosan mérgelődnek azon, miért zúdul Kelet-Európára a sok öreg, környezetszennyező autó, a lakókocsikban viszont nincs motor. Másik előnyük, hogy a saját tulajdonú kertbe építési engedély nélkül is „felállíthatók". Ráadásul a kocsik lényegesen jobban szigeteltek, mint a sátrak és a szigeteletlen épületek. A nagyobbakat

eleve a téli üzemmódra is felkészítették, fűtés is van bennük, de e kocsikat a kevés légköbméter okán amúgy is könnyebb felfűteni.

Mérettől és állapottól függően e kocsik már 1000–3000 euróért is jó állapotban, gazdag, otthonos felszereltséggel megkaphatók. Körülnéztem a hazai Jófogáson is, és azonnal találtam néhány szerényebb ajánlatott. Például: Mecsek 280 magyar papiros, normál állapotban akár szállítva 249 ezerért, kéttengelyes, 700x250-es Tabbert sérülésmentes ajtóval, ablakokkal, működő hűtővel 420 ezerért. Vagy nagyon szép, kulturált, négy-öt főnek kényelmes, tiszta, szagtalan átmeneti otthon is akad, rendszám nélkül, csak telepítésre, saját lábon húzható állapotban.

Néhány barátomnak beszámoltam elképzelésemről. Egyikük lebeszélt. Szerinte ez Magyarországon nem kivitelezhető, mert a lakosság tiltakozni fog, a „Not in my back door" – Nem az én hátsó udvaromba – effektus miatt. Azt állította, hogy a tervet üdvözölni fogják, de a lakhelyükhöz közeli telepítést nem. Érveltem: ez csak ideiglenes megoldás, szerintem is kerülni kellene a nagy lakókocsikempingek kialakítását, meg aztán ennyi pénzből egy garzonlakás tatarozását sem lehet megoldani. Miközben arra gondoltam, egy ilyen kocsi a mi falunk elhunyt középkorú hajléktalanját is életben tarthatta volna, ha az önkormányzat engedélyével egyik telkén elhelyeztünk volna egy kocsit. A mi hajléktalanunk néha valamilyen házimunkát is végzett, talán a víz- és villanyszámláját is fizetni tudta volna.

Érveltem, és közben tudtam, hogy az ideiglenes gazdák gyorsan leamortizálnák új otthonukat. Bizonytalanul mondtam, hogy a kocsikban a dohányzást meg kellene tiltani, – a kocsiból nem nehéz kilépni – és minden jobb, mint a jelenlegi állapot.

Tovább gondolkodtam, mert minden eset egyedi.

Elképzeltem egy tipikus esetet az olyan családról, amelyben minden jól indult. Szülői segítséggel azonnal hozzájutottak egy garzonlakáshoz, és hamarosan jött a gyerek. A férfi elcsábult, lebukott, az életük pokollá vált. Az asszony beadta a válókeresetet, és a férfi utcára került. Ekkorra az állását is elveszítette. Korábbi barátai, kollégái eltávolodtak tőle, ha látták, kikerülték. Ápolatlan lett és büdös. Emberünk összeroskadt, és egyre hajlamosabbá vált az erőszakra. Mind nehezebben tudta magát kontrollálni. Felesége távoltartást kért és kapott.

Igen rossz benyomást keltett, mikor felkereste testvérét egy Pest környéki faluban. Megkönnyezték a találkozást. Nevezzük hajléktalanunkat Józsefnek, testvérét Jánosnak. Ekkor ért haza János felesége, a kétgyerekes család lelki

motorja, aki hallani sem akart arról, hogy a két gyerek költözzön egy szobába és a kisebb szobát adják át Józsefnek.

A drámai történetet akár itt meg is szakadhatna, de felmerült egy kompromisszumos ötlet. József elvonult a fürdőszobába, hogy rendbe hozza magát, mielőtt a gyerekek hazajönnek, János adott neki egy rend használt ruhát, majd a Jánosék gyerekeivel együtt megvacsoráznak. József még aznap bejelentkezett egy hajléktalanszállóba, de megállapodtak, hogy egy hónap múlva visszatér. Addig az önkormányzatnál tájékozódtak a lakókocsi-program részleteiről, majd szerződést kötöttek a szociális osztályon. János és felesége szerződés keretében kijelentették, hogy egy év próbaidőre a kertjükbe befogadnak egy lakókocsit, és József elfogadta a kedvezményes bérlés feltételeit.

És legyen teljes a happy end. Az önkormányzat szociális és munkaügyi irodája (hívjuk így), amelynek feladata a környékbeli vállalkozókkal való kapcsolattartás is, talált egy állást Józsefnek, mondjuk, az erdőgazdaságnál.

Nem csak a fenti, egyszerűbbnek látszó esetről érdemes gondolkodni, mert e kocsiknak lehet második, harmadik „életük" is. Olyasmire gondolok, mikor egy jóérzésű kerületi polgármester, több lehetősége nem lévén, felkínál egy üres telket a hajléktalanok elhelyezésére. Úgy hallottam, hogy a Józsefváros újonnan megválasztott, humanista polgármestere, Pikó András a nagyszerű Iványi Gábor Fűtött Utcájával szemben, a Dankó utcában felajánlott egy telket a hajléktalanok megsegítésére.

Gondolok a nagy tekintélyű Beer Miklós püspök megkeresésére is, aki nyugdíjazásakor azon gondolkodott, hogy szívesen tevékenykedne a nyomorúság enyhítésén.

Tudom, Magyarország nem Kína. Itt nem építenek szükségkórházat néhány nap alatt. Itt minden rendkívül körülményes és bürokratikus akkor is, ha emberéleteket, életminőséget kockáztatnak vele. Ezért érdemes egyszerre gondolkodni a telek felhasználásának ideiglenes, lakókocsis és végleges hasznosításáról. A Dankó utcában már most lehet számolni a szemben lévő telken felhalmozódott szociális tudással és a telek későbbi, a városképbe sokkal jobban illeszkedő funkciójával. Akkor sem kell majd az ideiglenes hajléktalankempinget lebontani, mert a kocsik egyszerűen elvontathatók vagy elszállíthatók a kiegészítő, kiszolgáló fürdő-, egészségügyi konténerrel együtt, és elkezdhetik második, sokadik „életüket", ott ahol nagy a szükség. A Dankó utcai telken pedig végre beindulhat egy városképbe illő, elérhető árú bérlakásház.

A kulccsal zárhatóság nemcsak a holmik megvédését és az intimitást jelentené, hanem kis bátorsággal azt is, hogy a tulajdonos (pl. az önkormányzattal szerződésben kötött) engedélyével a kedvezményes bérlők be is jelentkezhetnének a házszámokkal is ellátott kocsikba. Ilyenkor a hajléktalanok már nem is lennének hajléktalanok, mert lenne ideiglenes, bérelt lakhelyük, és már nemcsak a feketemunka-piacon tudnák értékesíteni munkaerejüket. Ezzel néhányan „útlevelet" kapnának arra, hogy visszatérjenek a normális életbe.

Ha a hajléktalan az utcára kerül, nemcsak otthonát veszti el, a veszteség összes hátrányával, hanem más fontos kapcsolódási pontjai is lazulnak, megszakadnak. Érdemes pl. arra gondolni, milyen sokat jelenthet egy ember életében, ha a gyámhatóság nem tilthatja meg, illetve már nem is akarja megtiltani gyermekei láthatását.

A témával kapcsolatban más apró ötletek is eszembe jutottak. Például, hogy a külföldön megvásárolt lakókocsikat lelkes önkéntesek is hazahúzhatnák.

Írásom nem több, mint szociális ötlet. A megvalósításhoz azonban nem elég ötletelni. Kell hozzá némi összefogás. Pártállástól, vallástól, vagyoni viszonyoktól függetlenül.

Göd, 2020. február 7.